

S. S.

"Die Vorgeschichte der Berufung von Edmund Lesse an die Charité", M. Stürzbecher, G. Wagner, Kiel 1962 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/2, 478-479

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tykańskiej, Rasmus Christian Rask (1787—1832), wybitny językoznawca duński, Aleksiej Szachmatow (1854—1920), wybitny językoznawca rosyjski, François Champollion (1790—1832), profesor języków wschodnich na uniwersytecie w Grenoble, który odczytał egipskie pismo kilinowe, Marek Liczbarski (1868—1928), Żyd urodzony w Płocku, profesor języków orientalnych w Getyndze, Andrzej Gawroński (1885—1927), od 1912 r. profesor językoznawstwa indoeuropejskiego i filologii sanskryckiej na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, jeden z najwybitniejszych indologów świata, ze współczesnych: prof. Carlo Tagliavini, językoznawca włoski.

W. P. Cienkowski (dodajmy: sam znający wiele języków) pisze, że większość poliglottów, wyjąwszy kilku językoznawców, przeszła „nie pozostawiając trwałego wkładu do skarbcza wiedzy i kultury ludzkości” (s. 273), dla wielu uczenie się języków było tylko konikiem. Wśród najsłynniejszych poliglottów nie językoznawców jedynie Heinrich Schliemann (1822—1890), (kupiec z zawodu, samouk (doktorat filozofii uzyskał bez żadnych wyższych studiów, egzaminów itd., tylko w drodze wielkiego wyjątku), wniósł trwały wkład do nauki i kultury światowej: odkrył Troję i kilka innych starożytnych miast greckich. Z życiorysów przedstawionych w książce *Poliglotti i hieroglify* W. P. Cienkowski wyciąga na s. 293 wnioski, że „wybitne zdolności językowe stosunkowo rzadko chodzą w parze z rozwojem intelektu i charakteru” (czego dobitny wyraz dał G. B. Shaw w *Pygmalionie*).

Z. Br.

Wilhelm Theopold, Schiller — *Sein Leben und die Medizin im 18. Jahrhundert*. Gustav Fischer — Verlag, Stuttgart 1964, ss. 251, ilustr. 22 poza tekstem.

Książka jest obszernym życiorysem Schillera; nie pominięto w niej nawet opisu trudnego życia ojca wielkiego poety, początkowo felczera wojskowego, później oficera w służbie księcia wirtemburskiego, Karola Eugeniusza. Przyszły poeta jako chłopiec zostaje przymusowo wcielony do książęcej szkoły, w której panuje wojskowy dryl i z rozkazu księcia uczy się medycyny. Już jako medyk wojskowy, musiał Schiller po kryjomu opuścić stołeczny Stuttgart, by po wielu perypetiach osiągnąć zaszczytne stanowisko profesora historii w Jenie oraz przyjaźń i szacunek wybitnych osobistości współczesnych, wśród nich Goethego. Niestety, u szczytu powodzeń i aktywności twórczej Schiller popada w ciężką, przewlekłą chorobę, którą powszechnie uważano za gruźlicę. Autor omawianej książki jest skłonny raczej rozpoznawać gripę i jej powikłania.

Wplecione w tekst rozdziały o Mesmerze, Lavaterze i Gallu, zdaniem autora postaciami reprezentatywnymi dla osiemnastowiecznej medycyny, ukazują ją raczej w krzywym zwierciadle. Rozdziały te nie pozostają jednakże w związku z zasadniczym tematem książki. Jak wynika z rozprawy Theopolda, studia medyczne nie wywarły wpływu na twórczość literacką poety; to, co autor na ten temat ma do odnotowania, ogranicza się do cytatu z wstępu do antologii z 1782 r., w którym Schiller w żartobliwej formie dedykuje swe dzieło — śmierci.

Jerzy Stojnowski

M. Stürzbecher, G. Wagner, *Die Vorgeschichte der Berufung von Edmund Lesser an die Charité*. Kiel 1962, ss. 87, ryc. 7.

Publikacja oparta na źródłach archiwalnych (z Merseburga i Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie) wprowadza w nastrój i atmosferę panującą wśród dermatologów i syfilidologów drugiej połowy XIX w. i początków XX w. w Berlinie.

Obok głównej postaci Lessera (ur. w Nysie), profesora w Bernie a potem w Berlinie, przesuwają się także, jak tajny doradca do spraw wyższego szkolnictwa w ministerstwie pruskim Althoff, prof. A. Neisser z Wrocławia, prof. Robert Remak z Poznania (niesłusznie zaliczany do uczonych niemieckich) i wiele innych, których biogramy znajdują się w *Dodatku*. Publikacja uzupełnia wiadomości do dziejów dermatologii i syfilidologii w Berlinie, przedstawione wcześniej przez Richtera i Moraweckę. Polskiemu historykowi pozwala książka na ocenę warunków, w jakich kształcili się również nasi studenci medycyny w Berlinie.

S. S.

Elektryfikacja ZSSR 1917—1967. Izdatielstwo „Energija”, Moskwa 1967, ss. 542.

Z okazji pięćdziesięciolecia Związku Radzieckiego ukazała się książka jubileuszowa o rozwoju elektryfikacji ZSRR w latach 1917—1967, opracowana przez liczny zespół autorski specjalistów-energetyków pod ogólną redakcją P. S. Nieporożnego — ministra energetyki i elektryfikacji ZSRR, autora wielu publikacji historycznych o rozwoju radzieckiej energetyki. Książka składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym z nich zawarto historię i rozwój elektryfikacji ZSRR, której podstawą stał się uchwalony w 1920 r. leninowski plan GOELRO (Gosudarstwiennaja komissija po ELelektryfikacji ROssji) — pierwszy jednolity plan narodowy stworzenia materialno-technicznej bazy socjalizmu w ZSRR¹. W rozdziale drugim omówiono postępy termoenergetyki radzieckiej z uwzględnieniem zagadnień projektowania, budowy i eksploatacji elektrowni ciepłych i jądrowych. Rozdział trzeci dotyczy projektowania węzłów wodnych i kierunków budownictwa elektrowni wodnych. Czwarty rozdział poświęcono układom i sieciom elektroenergetycznym (m.in. utworzeniu zjednoczonego układu elektroenergetycznego europejskiej części ZSRR² — oraz rozległych układów połączeń w części wschodniej kraju, stanowiących początek tworzenia wspólnego ujednoczonego układu elektroenergetycznego Związku Radzieckiego). W rozdziale piątym omówiono zagadnienia eksploatacji elektrowni i sieci. Rozdział szósty dotyczy elektryfikacji gospodarki narodowej (przemysłu, kolei, gospodarstw domowych i gospodarki komunalnej, rolnictwa) oraz bilansu energetycznego. Publikacja jest bogato ilustrowana i zawiera liczne wykresy i tablice.

J. K.

NOWE ZESZYTY „STUDIÓW I MATERIAŁÓW Z DZIEJÓW NAUKI POLSKIEJ”

W 1967 r. ukazały się trzy zeszyty „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej”, wydawanej przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe publikacji serijnej Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN; były to kolejne zeszyty trzech

¹ Przewodniczącym planu GOELRO był akademik Gleb Maksymilianowicz Krzyżanowski (1872—1959), zasłużony radziecki inżynier elektryk, realizator leninowskiego planu powszechnej elektryfikacji kraju, wychowawca licznych kadr energetyków stanowiących trzon pracowników radzieckiej elektroenergetyki, od 1956 r. członek zagraniczny Polskiej Akademii Nauk (por. wspomnienie o nim w „Przeglądzie Elektrotechnicznym”, nr 10/1959, ss. 430—432 oraz w „Nauce Polskiej”, nr 2/1959, ss. 271—273).

² W ostatnich latach układ ten połączono z sieciami elektroenergetycznymi wysokiego napięcia Bułgarii, Czechosłowacji, Polski, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Rumunii i Węgier oraz utworzono w Pradze centralną dyspozytornię mocy, mającą na celu racjonalny rozdział rozprywu mocy elektrycznej pomiędzy tymi krajami.